

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та
права

Кафедра обліку і аудиту

06-02-92

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять
з навчальної дисципліни **«Управлінський облік»**
для студентів за напрямом підготовки
6.030509 «Облік і аудит» денної та заочної форми навчання

Європейська кредитно-трансферна система

Рекомендовано методичною
комісією за напрямом підготовки
6.030509 «Облік і аудит»
Протокол № 2
від «21» жовтня 2013 р.

Рівне – 2013

Методичні вказівки до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Управлінський облік» для студентів за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит» денної та заочної форми / *Т.О. Ровенець*. – Рівне: НУВГП, 2013. – 36 с.

Упорядник: *Ровенець Т.О.*, к.е.н., старший викладач кафедри обліку і аудиту

Відповідальна за випуск: *Лазаришина І. Д.*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
2. Тематичний зміст практичних занять	4
3. Рекомендована література.....	34

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета дисципліни „Управлінський облік” – формування системи знань з організації та методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

Предметом вивчення дисципліни „Управлінський облік” є витрати виробництва, собівартість продукції та її калькулювання.

Завдання дисципліни „Управлінський облік”: набуття вмінь застосовувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати**:

- процес виявлення, вимірювання, збору, аналізу, підготовки, передачі й прийому інформації, яка необхідна управлінському апарату для виконання його функцій;
- зв'язок та відмінності фінансового, управлінського та податкового обліку;
- загальні принципи організації обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг;
- особливості організації, методику та техніку калькулювання собівартості окремих видів продукції, робіт та послуг;

вміти:

- виявляти, вимірювати, збирати, аналізувати, готувати, передавати і приймати інформацію;
- класифікувати витрати за різними ознаками і використовувати отримані знання для складання фінансової звітності, прийняття рішень та контролю за їх виконанням;
- калькулювати собівартість промислової продукції, будівельно-монтажних робіт, сільськогосподарської продукції в умовах використання різних методів обліку витрат і калькулювання собівартості.
- складати внутрішньогосподарську (управлінську) звітність за центрами витрат і відповідальності.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку

Мета практичного заняття:

Вивчення мети, змісту і організації управлінського обліку із застосуванням ринкових ситуацій і практичних завдань.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1.1

Розподілити об'єкти між групами, які складають предмет управлінського обліку, а також відмітити, що не є об'єктом управлінського обліку (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Вихідні дані до виконання завдання 1.1

№ з/п	Об'єкт	I група виробничі ресурси	II група господарські процеси та їх результати	Не є об'єктом управлінського обліку
1	2	3	4	5
1	Будівля цеху			
2	Напівфабрикати власного виробництва			
3	Торгова марка			
4	Реалізація продукції			
5	Податок на прибуток			
6	Основні матеріали			
7	Заготівля сировини та матеріалів			
8	Вантажний автомобіль			
9	Виробничі робітники			
10	Плата за землю			
11	Готова продукція			
12	Адміністративний персонал			

Завдання 1.2

Вказати методи управлінського обліку, якими користується бухгалтер в кожному конкретному випадку (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Вихідні дані до виконання завдання 1.2

№ з/п	Ситуація	Метод
1	2	3
1	Прогнозування розміру виробничих витрат за допомогою	

	математичної функції	
2	Уточнення розміру незавершеного виробництва за допомогою інвентаризації	
3	Виявлення впливу факторів на величину відхилень фактичних витрат від нормативів	
4	Документування відхилень від норм витрачання матеріалів	
5	Інформування керівництва про виконання плану закупок	

Завдання 1.3

Назвати функції управлінського обліку, що були реалізовані в кожній конкретній ситуації (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Вихідні дані до виконання завдання 1.3

№ з/п	Ситуація	Функція управлінського обліку
1	2	3
1	Доведення до відома керівництва підрозділів планових показників на наступний місяць.	
2	Складання щоденної звітності про рух матеріалів і напівфабрикатів	
3	Аналіз виробничих витрат з метою встановлення залежності між витратами та обсягом діяльності	
4	Обмін інформацією між планово-економічним відділом та бухгалтерією	
5	Планування потоків внутрішньої звітності підприємства	

Завдання 1.4

Серед наведених груп користувачів облікової інформації виділити внутрішніх і зовнішніх та назвати інформацію, яка їх може зацікавити (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Вихідні дані до виконання завдання 1.4

№ з/п	Користувачі інформації	Група користувачів		Інформація	Для яких користувачів дана інформація буде цікавою?
		внутрішні	зовнішні		
1	2	3	4	5	6
1	Відділ технічного контролю			Основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства, зосереджені у	

	Податкова міліція			статистичній звітності Дані про рух запасів	
2	Податкова міліція			статистичній звітності Дані про рух запасів	
3	Центральне статистичне управління			Норми праці, кількість явок і неявок на роботу	
4	Кредитний відділ обслуговуючого банку			Суми нарахованих податків і строки їх сплати	
5	Відділ кадрів			Розмір доходу	
6	Табельник цеху			Ціни, тарифи, платоспроможність дебіторів	
7	Робітники підприємства			Загальний фінансовий стан підприємства, що впливає на розмір заробітної плати	
8	Служба маркетингу			Фінансовий результат	
9	Пенсійний фонд			Показники ліквідності та платоспроможності підприємства	
10	Завідувач складським господарством			Штатний розпис, розмір посадових окладів	
11	Кредитори			Норми виходу продукції та стандарти її якості	
12	Акціонери			Ціни на продукцію, роботи, послуги, форми оплати за товари	

Завдання 1.5

Провести дискусію за наведеними нижче позиціями (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Вихідні дані до виконання завдання 1.5

№ з/п	Спірна позиція	Аргументи	
		За	Проти
1	2	3	4
1	Управлінський облік здійснюється в основному управлінським персоналом, а не бухгалтером		
2	Об'єктом аналізу в управлінському обліку є структурні підрозділи п-ва		
3	Системи управлінського обліку впроваджують на основі чинного законодавства		
4	Системи управлінського обліку основну увагу приділяють передбаченням на перспективу, а не оцінці минулого		

5	Управлінський облік допомагає підвищити якість управління		
6	В управлінському обліку не використовується інформація фінансового обліку		
7	Управлінський облік є обов'язковим для всіх підприємств		
8	Дані управлінського обліку є відкритими для всіх користувачів		
9	Головними споживачами інформації управлінського обліку є керівники підприємства		
10	В управлінському обліку використовуються різні вимірники, в т.ч. якісні показники		

Завдання 1.6

Які принципи управлінського обліку реалізовані в нижченаведених ситуаціях:

1. На ПАТ «Молочник» звітний період для внутрішньої звітності руху сировини, матеріалів і готової продукції встановлений один день, оскільки оборотність запасів на підприємстві достатньо висока.

2. Дані первинного і зведеного обліку розрахунків з дебіторами використовується бухгалтерією ТОВ «Оберіг» у двох аспектах: для визначення резерву сумнівних боргів і контролю за термінами погашення дебіторської заборгованості та ухвалення рішень відносно контрагентів.

3. На ПАТ «Молочник» витрати і доходи кожного цеху за звітний період детально аналізуються і використовуються для планування на майбутні періоди. Планування здійснюється в грошовому вираженні.

Завдання 1.7

Миколі Іванову, здібному інженеру-електронщику, повідомили про те, що його збираються перевести на посаду помічника керівника заводу. Микола був радий і стурбований одночасно. Зокрема, його пізнання в бухгалтерському обліку не були глибокими. Він пройшов курс «фінансового» обліку, але не знав курсу управлінського обліку, який йому порекомендувало керівництво.

Іванов планував записатися на курси управлінського обліку якнайшвидше. Тим часом він попросив Марію Смирнову, помічника головного бухгалтера, щоб та визначила для нього 4 або 5 основних відмінностей між фінансовим і управлінським обліком, включаючи деякі конкретні приклади.

Як помічник головного бухгалтера, підготуйте письмову відповідь для Миколи Іванова.

Контрольні запитання

1. Що таке "Управлінський облік"?
2. Назвіть основні відмінності між фінансовим, податковим та управлінським обліком?
3. Що є об'єктом управлінського обліку?
4. Перерахуйте функції управлінського обліку?
5. Які принципи управлінського обліку Ви знаєте?

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат

Мета практичного заняття:

Розгляд і вивчення на прикладах класифікації витрат та поведінки витрат з використанням моделей витрат і функції витрат.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 2.1

Які з перерахованих нижче витрат належать до витрат на продукцію, а які до витрат періоду? Проведіть класифікацію витрат (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Вихідні дані до виконання завдання 2.1

№ з/п	Витрати	Витрати на продукцію	Витрати періоду
1	2	3	4
1	Заробітна плата комірника складу готової продукції		
2	Відрахування на соціальні заходи працівників відділу маркетингу		
3	Пряма заробітна плата		
4	Амортизація будівлі офісу		
5	Витрати на обслуговування гідравлічного пресу		
6	Страховання виробничого обладнання		
7	Комісійні дилерам		
8	Амортизація виробничого обладнання		
9	Прямі матеріальні витрати		
10	Страховання сировини від пожежі		
11	Страховання готової продукції від пожежі		
12	Витрати на зберігання запасу сировини		
13	Заробітна плата працівників відділу збуту		
14	Плата за оренду адміністративного приміщення		
15	Витрати на рекламу		
16	Заробітна плата адміністративного персоналу фірми		

Завдання 2.2

Здійснити розподіл витрат будівельної організації на постійні або змінні, контрольовані або неконтрольовані (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Вихідні дані до виконання завдання 2.2

№ з/п	Витрати підприємства	Постійні або змінні	Контрольовані або неконтрольовані
1	2	3	4
1	Основна заробітна плата адміністрації будівельної організації		
2	Заробітна плата робітників основного виробництва (оплата праці відрядна)		
3	Орендна плата за використання приміщення під офіс		
4	Амортизація будівельних машин		
5	Затрати на службові відрядження працівників будівельної організації		
6	Відрахування на соціальні заходи із заробітної плати робітників основного виробництва		
7	Вартість матеріалів, використаних на будівельно-монтажні роботи		
8	Плата за телефонні розмови робітників адміністрації		
9	Витрати на рекламу на міському телебаченні		
10	Затрати на технічне обслуговування легкового автотранспорту директора		
11	Плата аудиторській фірмі за послуги за підтвердженням фінансової звітності		
12	Витрати на закупівлю запчастин для будівельних машин		

Завдання 2.3

Виробничі витрати підприємства, яке займається виготовленням будівельних матеріалів, включають:

- прями матеріальні витрати – 600 тис. грн.
- пряма заробітна плата – 200 тис. грн.
- змінні загальновиробничі витрати – 40 тис. грн.
 - постійні загальновиробничі витрати – 70 тис. грн.
 - клас професійного ризику 49 (ставка ЄСВ 38,28%)

Визначити:

Основні витрати підприємства, виробничі накладні витрати, конверсійні витрати.

Завдання 2.4

Визначити собівартість готової продукції, реалізованої продукції, валовий та операційний прибуток підприємства, яке займається виготовленням будівельних матеріалів, використовуючи наступну інформацію:

- дохід – 220 тис. грн.
- початковий запас готової продукції – 18,8 тис. грн.
- початковий залишок незавершеного виробництва – 13,3 тис. грн.
- кінцевий залишок незавершеного виробництва – 25,6 тис. грн.
- кінцевий запас готової продукції – 29 тис. грн.
- прямі матеріальні витрати – 12,6 тис. грн.
- прямі витрати на оплату праці – 10,4 тис. грн.
- загальновиробничі витрати – 26,2 тис. грн.
- операційні витрати – 44 тис. грн.
- клас професійного ризику 49 (ставка ЄСВ 38,28%).

Завдання 2.5

Визначити собівартість реалізованої продукції, валовий та операційний прибуток підприємства, яке займається виготовленням будівельних матеріалів, використовуючи наступну інформацію:

- дохід – 960 тис. грн.
- початковий запас готової продукції – 0 тис. грн.
- кінцевий запас готової продукції – 200 тис. грн.
- собівартість готової продукції – 650 тис. грн.
- операційні витрати – 150 тис. грн.

Завдання 2.6

На основі вихідних даних здійснити диференційний аналіз визначивши:

- диференційний дохід;
- диференційні витрати;
- диференційний прибуток

За умови, що відомі показники діяльності поточного року (див. таблицю 2.3).

Передбачається на наступний рік опанувати новий ринок збуту.

Для цього планується збільшити

- витрати на рекламу на 30%,
- витрати на відрядження на 10%,
- витрати на оплату праці з відрахуваннями на 15000 грн.

Обсяг продажу на старому ринку становив 50000 од., на новому ринку – 10000 од.

Ціна одиниці виробу – 20 грн.

Змінні витрати на одиницю при виробництві продукції – 5 грн./од.

Таблиця 2.3

Вихідні дані до виконання завдання 2.6

№ з/п	Показники	Поточний рік	Майбутній рік	Диференційний аналіз
1	2	3	4	5
1	Дохід			
2	Собівартість реалізованої продукції			
3	Валовий прибуток			
4	Операційні витрати, всього в т.ч.			
4.1	Заробітна плата з відрахуваннями	80		
4.2	Відрядження	50		
4.3	Оренда	10		
4.4	Реклама	100		
5	Операційний прибуток			

Завдання 2.7

Визначити маржинальні та середні витрати на виробництво телевізорів компанією Sony (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Вихідні дані до виконання завдання 2.7

Кількість	Загальні витрати на виробництво, грн.	Маржинальні витрати, грн.	Середні витрати, грн.
1	2	3	4
1	2000		
2	3800		
10	17000		
11	18400		
50	90000		
51	91000		

Завдання 2.8

Іванов Іван працює головним бухгалтером ПрАТ “Рівень” і має річний дохід 60 тис. грн. Він бажає залишити роботу на підприємстві та відкрити власну справу. В цьому випадку його прогнозований дохід становитиме 200 тис. грн. Річні операційні витрати будуть 120 тис. грн. Визначити дохід, витрати дійсні та можливі в обох альтернативних випадках та визначити варто чи ні Іванову Івану відкривати власну справу (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Вихідні дані до виконання завдання 2.8

	Альтернатива I Залишитись на підприємстві головним бухгалтером	Альтернатива II Відкрити власну справу
1	2	3
Дохід		
Дійсні витрати		
Можливі витрати		
Результат		

Завдання 2.9

Змінні витрати на одиницю продукції становили 6 грн./од. при обсязі виробництва 1000 од. Чому дорівнюють змінні витрати на одиницю продукції при обсязі виробництва 1500 од.?

Завдання 2.10

Постійні витрати на одиницю становили 3 грн./од. при обсязі виробництва 10000 од. Чому дорівнюють постійні витрати на одиницю при обсязі виробництва 6000 од.?

Завдання 2.11

Витрати на фактичний випуск продукції в першому місяці наступні:

- заробітна плата виробничих робітників, які виготовляють продукцію – 1200 грн.
- оренда приміщень, де виготовляється продукція – 450 грн.
- витрати на забезпечення правил техніки безпеки – 180 грн.
- електроенергія для освітлення приміщення – 240 грн.
- комплектуючі вироби для виготовлення продукції – 630 грн.
- інші змінні витрати – 1670 грн.
- інші постійні витрати – 1130 грн.

Довідково: фактичний випуск продукції в першому місяці – 500 шт., в другому місяці – 1000 шт.

Визначити:

- змінні витрати на одиницю продукції;
- постійні витрати на одиницю продукції в першому та другому місяці;
- загальну суму витрат на фактичний випуск продукції в першому та другому місяці, використовуючи функцію витрат.

Завдання 2.12

Витрати на фактичний випуск продукції в першому місяці становили:

- загальні змінні витрати – 4800 грн.
- загальні постійні витрати – 2600 грн.
- обсяг продукції – 1200 од.

Визначити загальні витрати в другому місяці, якщо планується

Завдання 2.13

У кафе “Олеся” витрати на продукти та напої складають в середньому 10 грн. на одного відвідувача. Постійні витрати (оренда, комунальні платежі, заробітна плата та інші) складають 350 грн. в тиждень. Визначити, використовуючи функцію витрат, якою буде собівартість однієї порції, якщо за тиждень кафе відвідає:

- А) 1 чол.
- Б) 10 чол.
- В) 50 чол.
- Г) 100 чол.

Завдання 2.14

Магазин реалізував за звітний період 2000 виробів. Побудувати функцію витрат, використовуючи метод аналізу рахунку, використовуючи наступні дані (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Вихідні дані до виконання завдання 2.14

№ з/п	Показники	Загальні витрати, грн.	Постійні витрати, грн.	Змінні витрати, грн.	Змінні витрати на 1 продукції, грн./од.
1	2	3	4	5	6
1	Собівартість реалізованих товарів	120000			
2	Заробітна плата менеджера	15000			
3	Заробітна плата касирів	5000			
4	Витрати на оренду,	31000			

	амортизацію, страхування				
5	Заробітна плата продавців	7000			
6	Комісійні продавців	5000			
7	Витрати на рекламу	1000			
8	Витрати на збут	4000			
9	Загальні витрати	188000			

Завдання 2.15

На підприємстві зібрані наступні дані щодо часу роботи устаткування та витрат на його обслуговування. Використовуючи вихідні дані побудувати функцію витрат методом вищої-нижчої точки (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Вихідні дані до виконання завдання 2.15

Тиждень	Витрати на обслуговування устаткування, грн.	Фактор витрат, машино-години
1	2	3
1	1190	68
2	1211	88
3	1004	62
4	917	72
5	770	60
6	1456	96
7	1180	78
8	710	46
9	1316	82
10	1032	94
11	752	68
12	963	48

Завдання 2.16

Згрупувати витрати:

А) за економічними елементами;

Б) за статтями калькуляції.

Та розрахувати виробничу собівартість продукції, використовуючи наступну інформацію:

1. Витрати на проведення поточного ремонту основних виробничих засобів загальновиробничого характеру (матеріали, запасні частини) – 2900 грн.
2. Амортизація виробничих приміщень цеху, де виготовляють продукцію – 880 грн.

3. Матеріали на виготовлення продукції – 4200 грн.
4. Покупні вироби на виготовлення продукції – 1900 грн.
5. Енергія для роботи обладнання цеху – 44000 грн.
6. Заробітна плата робітників, які виготовляють продукцію – 18000 грн.
7. Заробітна плата слюсарів, зайнятих на ремонтних роботах обладнання цеху – 16000 грн.
8. Заробітна плата адміністративно-управлінського персоналу цеху – 14000 грн.
9. Премія виробничим робітникам – 1800 грн.
10. Відрядження адміністративно-управлінського персоналу цеху – 3000 грн.
11. Клас професійного ризику 49 (ставка ЄСВ 38,28%)

Контрольні запитання

1. Що таке "Витрати" і як вони класифікуються?
2. Як визначити собівартість готової продукції?
3. Як визначити собівартість реалізованої продукції?
4. Який вигляд має функція витрат?
5. Що таке "Поведінка витрат"? Як поведуть себе змінні та постійні витрати при зміні обсягу виробництва?
6. Як поведуть себе змінні витрати на одиницю та постійні витрати на одиницю при зміні обсягу виробництва?

Тема 3. Методи обліку і калькулювання витрат

Мета практичного заняття:

Засвоєння теоретичного матеріалу щодо методів обліку і калькулювання витрат.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 3.1

Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміна (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Матеріал для виконання завдання 3.1

Термін	Визначення
1. Облік витрат	А. Виготовляється спільно з основною в основному технологічному процесі із однієї вихідної сировини і має незначну ціну реалізації.
2. Постатейний варіант обліку витрат	Б. Облік за статтями з послідовним включенням витрат попередніх стадій обробки до наступних за статтею "Напівфабрикати власного виробництва".

3. <i>Метод обліку витрат</i>	В. Спосіб розрахунку собівартості продукції, робіт, послуг
4. <i>Побічна продукція</i>	Г. Облік витрат за відповідними калькуляційними статтями, затвердженими для даної галузі галузевими інструкціями
5. <i>Калькуляція</i>	Д. Процес визначення собівартості певного об'єкта витрат
6. <i>Об'єкти калькулювання</i>	Ж. Сукупність способів аналітичного обліку витрат на виробництво за калькуляційними об'єктами і прийомами розрахунку собівартості калькуляційних одиниць.
7. <i>Калькуляційна одиниця</i>	З. Види продуктів, напівфабрикатів і частково продуктів (деталі, вузли) різного ступеня готовності, які мають споживчу вартість і по яких необхідна інформація про їх собівартість.
8. <i>Напівфабрикатний варіант обліку витрат</i>	К. Сукупність свідомих дій, спрямованих на відображення операцій, що відбувається на підприємстві протягом певного тимчасового періоду, процесів постачання, виробництва і реалізації продуктів його праці за допомогою кількісного вимірювання, реєстрації, групування і аналізу в розрізах, що формують собівартість готової продукції.
9. <i>Калькулювання</i>	Л. Одиниця виміру калькуляційного об'єкту.
10. <i>Приведена одиниця</i>	М. Характерний для індивідуальних і дрібносерійних виробництв: суднобудування, літакобудування; використовують у ремонтних цехах, на підприємствах побутового обслуговування та в інших галузях народного господарства.
11. <i>Позамовний метод</i>	Н. Маса перерахунку на вміст корисної речовини, сто умовних банок консервів, приведений тонно-кілометр, умовний ящик скла.

Контрольні запитання

1. Що таке "Калькуляція" та "Калькулювання"?
2. Які Ви знаєте види калькуляцій?
3. Які фактори впливають на побудову обліку витрат виробництва?
4. Які методи обліку витрат Ви знаєте?
5. Перерахуйте методи калькулювання фактичної собівартості продукції.

Тема 4. Система обліку і калькулювання за повними витратами

Мета практичного заняття:

Засвоєння, із застосуванням практичних завдань та ринкових ситуацій, системи обліку і калькулювання за повними витратами

Завдання до практичного заняття:

Завдання 4.1

Розподілити витрати по матеріалу К в сумі 7150 грн. між видами продукції А, Б, В пропорційно до нормативних витрат на фактичний випуск продукції використовуючи наступну інформацію (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Вихідні дані до виконання завдання 4.1

Вироби	Норма витрат матеріалу К на 1 виріб, грн./од.	Випуск виробів	Нормативні витрати на фактичний випуск, грн.	Фактичні витрати на випуск, грн.
1	2	3	4	5
А	10	200		
Б	15	100		
В	20	150		
Разом	-	-		7150

Завдання 4.2

Розподілити, застосовуючи метод коефіцієнтів, витрати по матеріалу N між виробами А, Б, В, якщо відомо, що норма на виготовлення виробу А – 4 кг., виробу Б – 5 кг., виробу В – 3 кг. (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Вихідні дані до виконання завдання 4.2

Вироби	Кількість виготовлен их виробів, шт.	Коефіцієнт	Умовний випуск, од. (ст. 2*ст.3)	Витрачання на 1 од. умовного випуску (ст. 6/ст. 4)	Фактичні витрати (ст. 4*ст. 5)
1	2	3	4	5	6
А	250				
Б	400				
В	500				
Разом	-	-		-	4275

Завдання 4.3

Загальні фактичні витрати матеріалу на випуск трьох виробів склали 2400 кг. Розподілити витрати матеріалу між виробами, шляхом розподілу матеріалів пропорційно кількості виготовлених виробів:

А – 2000 шт.

Б – 2200 шт.

В – 3800 шт.

Завдання 4.4

Розподілити 400 кг фаршу між трьома видами м'ясних виробів, якщо відомі коефіцієнти вмісту фаршу в кожному з них. Порівняти результати розподілу з результатами розподілу витрат фаршу пропорційно до виробленої продукції (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Вихідні дані до виконання завдання 4.4

Виріб	Кількість виготовленої продукції, кг.	Коеф. вмісту фаршу	Коеф. розподілу	Умовний випуск (ст. 2*ст. 4)	В-ти на 1 од. умовного випуску (ст. 7/ст. 5)	Фактичні в-ти, кг. (ст. 5*ст. 6)
1	2	3	4	5	6	7
Котлети	100	1	1			
Тефтели	150	0,89	0,89			
Пельмені	200	0,8	0,8			
Разом	450	-	-		-	400

Завдання 4.5

Здійснити розподіл заробітної плати між виробами А, Б, В, використовуючи наступну інформацію (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Вихідні дані до виконання завдання 4.5

Вироби	Заробітна плата за обсяг робіт	Коеф. розподілу	Заробітна плата за невідпрацьований час	В-ти на оплату праці
1	2	3	4	5
А	200			
Б	300			
В	500			
Разом	1000	-	115	

Завдання 4.6

Є такі дані про діяльність виробничого цеху за звітний період:

1. Прямі матеріальні витрати – 450000 грн.
2. Прямі витрати на оплату праці – 900000 грн.
3. Витрати часу робітників – 120000 год.
4. Час роботи устаткування – 90000 машино-годин.
5. Обсяг виробництва – 50000 од.

Визначити ставки розподілу загальновиробничих витрат виходячи з різних баз розподілу, якщо загальновиробничих витрат склали 1350000 грн.

Завдання 4.7

Розрахувати загальновиробничих витрат по рах. 91 у вигляді відомості, використовуючи наступну інформацію:

- 1) матеріали для обслуговування обладнання – 450 грн.
- 2) матеріали для проведення поточного ремонту обладнання – 840 грн.
- 3) матеріали для проведення поточного ремонту приміщень цехів – 210 грн.
- 4) матеріали, пов'язані із забезпеченням правил техніки безпеки в цеху – 160 грн.
- 5) матеріали, які зазнали псування від зберігання в цеху в межах норм природного убутку – 80 грн.
- 6) запасні частини для проведення поточного ремонту обладнання – 320 грн.
- 7) енергія для експлуатації обладнання – 1360 грн.
- 8) паливо та енергія для утримання приміщень цеху – 950 грн.
- 9) заробітна плата слюсарів по ремонту обладнання – 9200 грн.
- 10) заробітна плата адміністративно-управлінського персоналу – 7600 грн.
- 11) заробітна плата іншого інженерно-технічного персоналу – 13000 грн.
- 12) заробітна плата робітників, які здійснюють поточний ремонт приміщень цеху – 5800 грн.
- 13) амортизаційні відрахування основних засобів цеху – 1570 грн.
- 14) ставка ЄСВ – 38,28%.

Таблиця 4.5

Відомість по рахунку 91 "Загальновиробничі витрати"

З К-ту рахунків	131	201	203	207	65	661	РАЗОМ
Статті витрат					38,28%		
1. Витрати на управління підприємством							
2. Амортизація основних засобів загально виробничого призначення							
3. Амортизація нематеріальних активів							

загально виробничого призначення							
4. Витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, ін. необоротних активів загально виробничого призначення							
5. В-ти на вдосконалення технології та організації в-ва							
6. В-ти на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та ін утримання виробничих приміщень.							
7. В-ти на обслуговування виробничого процесу							
8. В-ти на охорону праці, ТБ							
9. Інші в-ти							
РАЗОМ							

Завдання 4.8

Бюджетна сума загально виробничих витрат цеху становить 450000 грн., а пряма заробітна плата – 300000 грн.

Визначити, яка сума загально виробничих витрат має бути віднесена на собівартість замовлення № 930, якщо фактична пряма заробітна плата, нарахована за виконання операцій цього замовлення – 1000 грн.

Завдання 4.9

Цех виготовляє 2 види продукції: джинси і футболки. Бюджетні загально виробничі витрати на наступний місяць будуть становити 270 тис. грн., з них змінні витрати – 120 тис. грн., постійні витрати – 150 тис. грн. Заплановані витрати часу на виробництво продукції – 1200 год. В т.ч. на виробництво джинсів – 900 год., футболок – 300 год. Необхідно:

- 1) розрахувати ставку розподілу загально виробничих витрат на основі годин праці;
- 2) визначити ставки розподілу окремо для змінних та постійних витрат і виходячи з цього обчислити функцію витрат для кожного виду продукції (x – кількість годин праці).

- 3) на основі припущення, що фактичні загальновиробничі витрати дорівнюють бюджетним, а фактичні витрати часу на виробництво продукції становлять: джинсів – 800 год., футболок – 400 год. і використовуючи ставки розподілу та функції витрат розрахувати загальну суму фактичних витрат.

Завдання 4.10

Визначити виробничу собівартість виробів А, Б, В на фактичний випуск та на одиницю виробу, використовуючи наступну інформацію (табл. 4.6).

Таблиця 4.6

Вихідні дані до виконання завдання 4.10

Статті калькуляції	Загальна сума	В тому числі		
		А	Б	В
1	2	3	4	5
1. Сировина і матеріали, грн.	17280	5400	5400	6480
2. Зворотні відходи, грн. (-)	840	390	250	200
3. Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, грн.	9100	2900	2400	3800
4. Основна заробітна плата, грн.	7200	2160	1800	3240
5. Додаткова заробітна плата, грн.	720			
6. Відрахування на соціальні заходи, грн. (ставка ЄСВ 38,28%)				
7. Загальновиробничі витрати, грн.	5760			
8. Виробнича собівартість, грн.				
9. Кількість виробів, шт.	x	150	100	90
10. Собівартість одиниці виробу, грн.	x			

Завдання 4.11

Підприємство має 2 основних цехи: механічний та збиральний і 3 обслуговуючі підрозділи (склад матеріалів, ремонтний цех, їдальня). Провести розподіл витрат обслуговуючих підрозділів різними методами, використовуючи наступну інформацію (табл. 4.7). Результати виконання завдання навести в табл. 4.8-4.10.

Таблиця 4.7

Вихідні дані до виконання завдання 4.11

Підрозділ-споживач послуг	Загальні витрати, грн.	Підрозділ, що надає послуги, %		
		Склад	Ремонтний цех	Їдальня
1	2	3	4	5
Механічний цех (М)	800000	30%	70%	30%
Збиральний цех (З)	1000000	40%	30%	50%

Склад (С)	160000	х	-	10%
Ремонтний цех (Р)	240000	20%	х	10%
Їдальня (Ї)	200000	10%	-	х

Таблиця 4.8

Метод прямого розподілу

Розподіл витрат	Підрозділ					Разом
	С	Р	Ї	М	З	
Витрати	160000	240000	200000	800000	1000000	2400000
С						
Р						
Ї						
Разом						

Таблиця 4.9

Метод послідовного розподілу

Розподіл витрат	Підрозділ					Разом
	С	Р	Ї	М	З	
Витрати	160000	240000	200000	800000	1000000	2400000
Ї						
С						
Р						
Разом						

Таблиця 4.10

Метод розподілу взаємних послуг

Розподіл витрат	Підрозділ					Разом
	С	Р	Ї	М	З	
Витрати	160000	240000	200000	800000	1000000	2400000
20% С на Р 10% С на Ї						
10% Ї на С 10% Ї на Р						
Разом						
С						
Р						
Ї						
Разом						

Завдання 4.12

Підприємство займається індивідуальним виробництвом на замовлення. Необхідно:

- заповнити картки обліку витрат на виробництво окремо на кожне замовлення;

- розподілити загально виробничі витрати;
- скласти звітну калькуляцію на виконане замовлення.

Залишки незавершеного виробництва на початок місяця (грн.)
(табл. 4.11).

Таблиця 4.11

Залишки незавершеного виробництва на початок місяця

№ з/п	Статті витрат	Замовлення № 208	Замовлення № 209	Разом
1	2	3	4	5
1	Сировина і матеріали	3796,0	460,0	4256,0
2	Зворотні відходи (-)	310,0	30,0	340,0
3	Основна заробітна плата	2336,0	220,0	2556,0
4	Додаткова заробітна плата	187,0	15,0	202,0
5	Відрахування на соціальні заходи (ставка ЄСВ 38,28%)	965,8	90,0	1055,8
6	Загально виробничі витрати	3675,0	325,0	4000,0
	Разом	10649,8	1080,0	11729,8

Таблиця 4.12

Випуска з відомостей розподілу витрат матеріалів і заробітної плати

№ з/п	Статті витрат	Замовлення № 208	Замовлення № 209	Разом
1	2	3	4	5
1	Сировина і матеріали	8725,0	3740,0	12465,0
2	Зворотні відходи (-)	726,0	213,0	939,0
3	Основна заробітна плата	5380,0	1980,0	7360,0

Додаткова заробітна плата складає 8% від основної заробітної плати. Загально виробничі витрати за місяць – 11735 грн. База розподілу загально виробничих витрат – основна заробітна плата. У звітному місяці виконано замовлення № 208. випуск склав 37 виробів. Замовлення № 209 перенесено на наступний місяць.

Таблиця 4.13

Картка обліку витрат на виробництво замовлення № 208

№ з/п	Показники	Сировина і матеріали	Зворотні відходи (-)	Основна заробітна плата	Додаткова заробітна плата	Відрахування на соціальні заходи	Загально виробничі витрати	Разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Залишок на початок місяця							
2	Витрати за місяць							
3	Всього витрат на замовлення							
4	Списано:							
4.1.	на собівартість браку							
4.2.	на собівартість готової продукції							
5	Залишок на кінець місяця							

Таблиця 4.14

Картка обліку витрат на виробництво замовлення № 209

№ з/п	Показники	Сировина і матеріали	Зворотні відходи (-)	Основна заробітна плата	Додаткова заробітна плата	Відрахування на соціальні заходи	Загально виробничі витрати	Разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Залишок на початок місяця							
2	Витрати за місяць							
3	Всього витрат на замовлення							
4	Списано:							
4.1.	на собівартість браку							
4.2.	на собівартість готової продукції							
5	Залишок на кінець місяця							

Звітна калькуляція замовлення № 208

№	Статті витрат	На весь випуск	На одиницю виробу
1	2	3	4
1	Сировина і матеріали		
2	Зворотні відходи (-)		
3	Основна заробітна плата		
4	Додаткова заробітна плата		
5	Відрахування на соціальні заходи		
6	Загальновиробничі витрати		
7	Виробнича собівартість		

Контрольні запитання

1. Назвіть способи визначення собівартості? Що таке "Виробнича собівартість"?
2. Які витрати відносяться до прямих?
3. Що таке "Калькулювання повних витрат"?
4. Які Ви знаєте методи розподіл витрат обслуговуючих (допоміжних) підрозділів?

Тема 5. Система обліку і калькулювання за змінними витратами

Мета практичного заняття:

Застосування на прикладах простої та розвиненої моделі калькулювання за змінними витратами.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 5.1

Застосувавши систему калькулювання повних та змінних витрат сформувані звіти про фінансові результати (табл. 5.1). Результати виконання завдання представити у вигляді таблиць 5.2 та 5.3.

Таблиця 5.1

Вихідні дані до виконання завдання 5.1

№ з/п	Показники	Місяць		
		1	2	3
1	2	3	4	5
1	Вироблено, одиниць	2000	2000	2000
2	Реалізовано, одиниць	2000	1500	2500
3	Ціна за одиницю, грн.	100	100	100
4	Змінні витрати, грн.			
4.1.	виробничі	50	50	50
4.2.	на управління та збут	20	20	20
5	Постійні витрати			

5.1	виробничі	16000	16000	16000
5.2.	на управління та збут	8000	8000	8000

Таблиця 5.2

Звіт про фінансові результати за системою калькулювання повних витрат

№	Показники	Місяць		
		1	2	3
1	Дохід від реалізації			
2	Собівартість реалізованої продукції			
3	Валовий прибуток (п. 1- п. 2)			
4	Операційні витрати			
5	Операційний прибуток (п. 3-п. 4)			

Таблиця 5.3

Звіт про фінансові результати за системою калькулювання змінних витрат

№	Показники	Місяць		
		1	2	3
1	Дохід від реалізації			
2	Собівартість реалізованої продукції			
3	Виробничий маржинальний дохід (п. 1- п. 2)			
4	Змінні операційні витрати			
5	Загальний маржинальний дохід (п. 3-п. 4)			
6	Постійні витрати			
7	Операційний прибуток (п. 5 – п. 6)			

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте систему обліку і калькулювання за змінними витратами.
2. Що таке "Маржинальний дохід"?
3. Перерахуйте переваги та недоліки системи калькулювання змінних витрат.
4. В чому відмінність між простою та розвиненою моделями калькулювання змінних витрат?

Тема 6. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами

Мета практичного заняття:

Засвоєння теоретичного матеріалу щодо системи обліку і калькулювання за нормативними витратами

Завдання до практичного заняття:

Завдання 6.1

Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміна (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Матеріал для виконання завдання 6.1

Термін	Визначення
1. <i>Норми</i>	А. Науково обґрунтовані розрахункові величини, які характеризують кількісну і якісну міру витрат робочого часу, матеріалів, грошових ресурсів, які застосовуються в нормуванні, плануванні, управлінні
2. <i>Базисні стандарти</i>	Б. Витрати, які необхідні для виробництва певної продукції або послуг за нормальних умов діяльності на відміну від бюджетів.
3. <i>Нормативний метод обліку і калькулювання</i>	В. Стандарти, що відображають витрати, необхідні для виготовлення продукції в звітному періоді за наявних умов діяльності
4. <i>Система обліку “стандарт-кост”</i>	Г. стандарти витрат, які мають бути досягнуті лише за ідеальних умов діяльності.
5. <i>Нормативи</i>	Д. Науково обґрунтовані планові показники, які регламентують максимально допустимі величини витрат, матеріальних ресурсів і робочого часу на виготовлення одиниці продукції.
6. <i>Теоретичні стандарти</i>	Ж. довготермінові стандарти витрат, які встановлюються на термін від 2 до 5 років, щоб вивчити динаміку цін і продуктивності праці.
7. <i>Поточні стандарти</i>	З. Система обліку, яка використовує стандартні витрати для: контролю витрат; прийняття рішень щодо цін; оцінки виконання бюджетів; управління відхиленнями.
8. <i>Стандартні витрати</i>	К. Основний метод виробничого обліку, який сприяє впровадженню прогресивних норм витрат, дієвого контролю за рівнем витрат виробництва, що дає змогу використовувати такі дані для виявлення резервів зниження собівартості та оперативного керівництва виробництвом.

Контрольні запитання

1. В чому суть системи обліку і калькулювання за нормативними витратами?
2. Перерахуйте основні елементи нормативного методу обліку і калькулювання.
3. Для яких підприємств є характерним використання нормативного методу обліку і калькулювання?
4. В чому відмінність методу “стандарт-кост” і нормативного методу?

Тема 7. Управлінський облік у різних сферах діяльності

Мета практичного заняття:

Засвоєння теоретичного матеріалу щодо ведення управлінського обліку у різних сферах діяльності.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 7.1

Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміна (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Матеріал для виконання завдання 7.1

Термін	Визначення
1. Собівартість будівельно-монтажних робіт	А. Окремі види будівельно-монтажних робіт; об'єкт будівництва; будівельний контракт.
2. Об'єкт витрат БМР	Б. Витрати будівельних організацій, пов'язані з виконанням на свій ризик і власними силами БМР на конкретному об'єкті будівництва за весь період його будівництва.
3. Собівартість БМР за будівельним контрактом	В. Відображає з однієї сторони фактичні витрати за певний період (три квартали), а з другої сторони – очікувані затрати (один квартал).
4. Провізорна калькуляція	Г. Витрати будівельної організації, пов'язані з виконанням будівельно-монтажних робіт, з використанням в процесі будівництва машин, механізмів, устаткування, матеріальних, трудових та інших виробничих ресурсів.
5. Простий метод калькулювання сільськогосподарської продукції передбачає, що	Д. Витрати будівельної організації, пов'язані з виконанням БМР, передбачених контрактом на будівництво від дати укладання контракту до остаточного завершення контракту.
6. Собівартість перевезень (робіт / послуг)	Ж. Витрати пов'язані з завантаженням та розвантаженням суден у випадку, коли за умовами перевезень ці витрати несе судноплавна компанія.
7. Стивідорні витрати	З. Собівартість одиниці визначається шляхом ділення витрат, які відносяться на дану продукцію на її кількість.
8. Собівартість об'єкта будівництва	К. Виражені в грошовій формі поточні витрати транспортних підприємств, безпосередньо пов'язані з підготовкою та здійсненням процесу перевезень вантажів і пасажирів, а також виконанням робіт і послуг, що забезпечують перевезення.

Контрольні запитання

1. Назвіть об'єкти витрат в будівництві?
2. Як класифікуються витрати будівельно-монтажних організацій?
3. Які методи калькулювання фактичної собівартості будівельної продукції використовують будівельно-монтажні організації?
4. Які методи калькулювання фактичної собівартості послуг використовують автотранспортні підприємства?
5. Назвіть методи калькулювання сільськогосподарської продукції.

Тема 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

Мета практичного заняття:

Знаходження на прикладах взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 8.1

Є такі дані про діяльність підприємства:

- Обсяг реалізації – 1 200 000 грн.
- Змінні витрати – 240 000 грн.
- Постійні витрати – 60 000 тис. грн.

Визначити точку беззбитковості підприємства в грошових одиницях

Завдання 8.2

Фірма “Світ канцелярії” реалізувала 150 000 зошитів за ціною 9 грн. за од. Постійні витрати фірми становили 420000 грн., а операційний прибуток – 300000 грн. Визначити загальні змінні витрати фірми, а також точку беззбитковості в натуральних одиницях.

Завдання 8.3

По підприємству за звітний період є наступні показники:

- продаж – 200000 грн.
- загальні змінні витрати – 160000 грн.
- операційний прибуток – 25000 грн.

Визначити:

- загальні постійні витрати;

➤ коефіцієнт маржинального доходу.

Завдання 8.4

Ціна одиниці продукції - 60 грн. Змінні витрати на одиницю – 44 грн. Постійні витрати на місяць – 9600 грн.

Визначити:

- точку безбитковості в натуральних одиницях;
- прибуток, який матиме підприємство у разі продажу 1000 од. продукції;
- обсяг продажу, необхідний для одержання прибутку в сумі 70400 грн.

Контрольні запитання

1. В чому полягає суть аналізу взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток”?
2. Що таке “Точка безбитковості”?
3. Як визначити точку безбитковості в натуральних та грошових одиницях?
4. Що таке “Коефіцієнт маржинального доходу”?
5. Що таке “Запас міцності”?

Тема 9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень

Мета практичного заняття:

Засвоєння теоретичного матеріалу щодо аналізу релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 9.1

Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміна (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Матеріал для виконання завдання 9.1

Термін	Визначення
1. Прийняття рішення	А. Що дані обліку мають задовольняти конкретні інформаційні потреби користувачів.
2. Релевантність означає	Б. Різниця між альтернативними рішеннями
3. Диференціальні витрати	В. Цілеспрямований вибір з кількох альтернативних варіантів такої дії, що забезпечує досягнення обраної мети або розв'язання певної проблеми.
4. Дійсні витрати	Г. Вигода, що втрачається, коли вибір одного напрямку дії вимагає відмовитися від альтернативного рішення.

5. Рішення про спеціальне замовлення	Д. Чинники, які обмежують виробництво або реалізацію продукції (робіт, послуг)
6. Обмеження	Ж. Витрати, що потребують сплати грошей або витрачання інших активів. Ці витрати відображаються в бухгалтерських реєстрах по мірі їх виникнення.
7. Оптимальне використання обмежених ресурсів	З. Рішення, пов'язане з розглядом отриманої пропозиції на разовий випуск продукції або надання послуг за ціною нижчою, ніж звичайна ціна або навіть нижчою за собівартість.
8. Альтернативні витрати	К. Рішення, спрямоване на складання виробничої програми, яка забезпечить максимізацію прибутку в умовах наявних обмежень.

Контрольні запитання

1. Яка інформація є релевантною для прийняття управлінських рішень?
2. Що таке "Альтернативні витрати"?
3. Наведіть приклади аналізу варіантів альтернативних рішень.
4. Опишіть особливості використання ресурсів за умов обмежень.

Тема 10. Бюджетування і контроль

Мета практичного заняття:

Вивчення бюджетування і контролю з застосуванням практичних завдань.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 10.1

Наведено наступну інформацію про обсяг продажу підприємства за 6 місяців (табл. 10.1)

Таблиця 10.1

Вихідні дані до виконання завдання 10.1

Місяць	Обсяг продажу, од.
1	9600
2	16000
3	24000
4	14400
5	11200
6	10400

*Запаси готової продукції плануються в розмірі 30% обсягу реалізації наступного періоду (показник 2 табл. 10.3). На 01.01. на складі було 1800 од. готової продукції.

Ціна одиниці продукції 40 грн. для виробництва одиниці продукції необхідно 8 кг сировини, запас якої підтримується в обсязі 20% виробничої потреби наступного місяця. Ціна 1 кг сировини – 0,6 грн.

Використовуючи наведений бюджет продажу в натуральному вираженні на перше півріччя року скласти:

- 1) бюджет продажу у вартісному виразі на I квартал року;
- 2) бюджет виробництва в натуральному вираженні на I квартал року;
- 3) бюджет закупівлі сировини на I квартал року;
- 4) бюджет використання сировини на I квартал року.

Результати виконання завдання навести у вигляді таблиць 10.2-10.5.

Таблиця 10.2
Бюджет продажу у вартісному виразі на I квартал року

Показники	Місяці			Разом I квартал
	1	2	3	
1. Обсяг продажу, од.				
2. Ціна за одиницю, грн.				
3. Дохід від продажу, грн.				

Таблиця 10.3

Бюджет виробництва у натуральному виразі на I квартал року

Показники	Місяці			Разом I квартал
	1	2	3	
1. Обсяг продажу, од.				
2. Необхідний запас готової продукції на кінець періоду*				
3. Разом				
4. Запас готової продукції на початок періоду				
5. Обсяг виробництва, од. р. 3- р. 4				

Таблиця 10.4

Бюджет закупівлі сировини на I квартал року

Показники	Місяці			Разом I квартал
	1	2	3	
1. Обсяг виробництва, од.				

2. Матеріальні витрати на одиницю, кг.				
3. Виробничі потреби, кг. (р.1*р.2)				
4. Необхідний запас сировини на кінець періоду				
5. Загальна потреба, од. (р. 3+ р. 4)				
6. Запас сировини на початок періоду				
7. Обсяг закупівлі, од. (р.5 – р.6)				

Таблиця 10.5

Бюджет використання сировини на I квартал року

Показники	Місяці			Разом I квартал
	1	2	3	
1. Обсяг виробництва, од.				
2. Матеріальні витрати на одиницю, кг.				
3. Виробничі потреби, кг. (р.1*р.2)				
4. Ціна за кг, грн.				
5. Прямі матеріальні витрати, грн. (р. 3* р. 4)				

Контрольні запитання

1. Що таке "Бюджет", "Бюджетування", "Операційний бюджет" "Фінансовий бюджет"?
2. Які основні стадії включає процес бюджетування?
3. В чому полягає суть управління за відхиленнями?
4. Що таке "Гнучкий бюджет"?

Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності

Мета практичного заняття:

Засвоєння теоретичного матеріалу щодо облік і контролю за центрами відповідальності.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 11.1

Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміна (табл. 11.1).

Таблиця 11.1

Матеріал для виконання завдання 11.1

Термін	Визначення
1. Центр відповідальності	А. Звіт, що містить показники діяльності, які контролюються персоналом відповідного центру
2. Звіт центру відповідальності	Б. Центр відповідальності, керівник якого контролює витрати, але не контролює доходів та інвестицій в активи центру (відділи, цехи, ділянки виробництва тощо).

3. <i>Центр витрат</i>	В. Сфера (сегмент) діяльності, в межах якої встановлено персональну відповідальність менеджера (керівника) за показники діяльності, які він контролює.
4. <i>Облік за центрами відповідальності</i>	Г. Центр витрат, в якому неможливо визначити оптимальний взаємозв'язок між витратами та результатами діяльності центру.
5. <i>Центр доходу</i>	Д. Облікова система, яка забезпечує відображення, накопичення, аналіз і надання інформації про витрати та результати по підрозділах підприємства з метою контролю і оцінки їх діяльності.
6. <i>Центр прибутку</i>	Ж. Центр витрат, в якому може бути встановлений оптимальний взаємозв'язок між витратами та результатами діяльності центру (підрозділ основного та допоміжного виробництва).
7. <i>Центр дискреційних витрат</i>	З. Центр відповідальності, керівник якого контролює витрати і доходи, але не контролює інвестицій в активи центру (виробничі підрозділи, торгові точки).
8. <i>Центр технологічних витрат</i>	К. Центр відповідальності, керівник якого контролює доходи, але не контролює витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) або придбання товарів, що реалізуються та інвестиції в активи центру (відділ продажу, регіональні представництва підприємств).

Контрольні запитання

1. Назвіть основні принципи організації системи обліку за центрами відповідальності.
2. Наведіть приклади центрів витрат.
3. В чому полягає принцип управління за відхиленнями?
4. За якими показниками проводиться оцінка діяльності центру прибутку?

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: [навч. посіб. для студ.] / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук. – Житомир: ПП "Рута", 2000. – 448 с.
2. Голов С.Ф. Управлінський облік: [підручник] / С.Ф. Голов. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
3. Нападовська Л.В. Управлінський облік: [підручник] / Л.В. Нападовська. – К.: Книга, 2004. – 544 с.

Допоміжна

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: [навчальний посібник] / П.Й. Атамас – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.

2. Голов С.Ф. Управлінський облік: [підручник] / С.Ф. Голов. – К.: Лібра, 2008. – 704 с.
3. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки: [навч. посібник] / Й.Я. Даньків, М.Р. Лучко, М.Я. Остап'юк. – К.: Знання – Прес, 2007. – 243 с.
4. Друри К. Управленческий и производственный учет : пер. с англ. : учебник / К. Друри. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 1071 с.
5. Задорожний З.В. Управлінський облік / З.В. Задорожний, І.Є. Давидович, І.Я. Омецінська. – Тернопіль: ХАЙ-ТЕК ПРЕС, 2010. – 280 с.
6. Корецький М.Х., Дацій Н.В., Пельтек Л.В. Управлінський облік [навч. посібник]. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 296 с.
7. Облік в галузях економічної діяльності: автотранспорт і будівництво: [навчальний посібник] / [Н.М. Малюга, Я.В. Лебедзевич, Л.Л. Горецкая, Т.В. Давидюк] / Ред. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ПП "Рута", 2000. – 480 с.
8. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №2755. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
9. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом міністерством промислової політики України від 09.07.2007 р. №373 (розроблені ДП ДІКТЕД). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uazakon.com/documents/date_6m/pg_gcgewy.htm
10. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pro-u4ot.info/index.phpsection=browse&CatID=92&ArtID=117>
12. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, №291. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0893-99>
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського

обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом міністерства Фінансів України від 30.11.99 р. №291. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0892-99>.

14. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: [навч. посібник] / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: ЦУЛ, 2002. – 656 с.
15. Фаріон І.Д. Управлінський облік: [підручник] / І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко. – К.: ЦУЛ, 2012. – 792 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотеки:

- НУВГП – м. Рівне, вул. Приходька, 75, тел. 22-25-39
 - Обласна наукова – м. Рівне, майдан Короленка, 6, тел. 22-10-63
 - міська бібліотека – м. Рівне, вул. Київська, 44
2. <http://www.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
 3. <http://www.minfin.gov.ua> – Міністерство фінансів України
 4. <http://www.sta.gov.ua> – Державна податкова служба України
 5. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державна служба статистики України
 6. <http://www.iasb.org> – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємницького сектору
 7. Журнал «Управлінський облік»
 8. Журнал «Дебет Кредит»
 9. Професійна бухгалтерська газета «Все про бухгалтерський облік»